

Megjegyzések okmánytáraink egynehány erdélyi vonatkozású darabjához.

(Második közlemény.)

15. *Urkundenbuch.* I. 102.

István társkirály 1268-ban a Bylok-falubeli Lőrincz fiait Bochou, Bench, Benche és Bethlen-t nemesi rangra emeli. Mindaddig azon tárnokok sorához tartozó szolganépek voltak, kiket „kurmis tarnue“-nak neveznek. A nemesség egyenes vonalban tőlük származó összes utódaikra száll át. Fejér szerint az okmány eredetije a gr. Bethlen-család levéltárában van.

Ez is gr. Kemény Józsefnek egyik hamisítványa, melynek azonban bizonyos valódi háttere van és csak így keletkezett, hogy a hanisító valamely alapúl szolgáló valódi okmány szövegébe egyet-mást beszűrt. Hamis benne a Bylok helység neve, mely a Besztercze melletti Bilak-ra czélzó; hamis a „kurmis tárnok“ megjelölés, hamis az „egyenes vonalon leszármazás“ és hamis elvégre azon állítás, hogy az eredeti a Bethlen-féle levéltárban van. A hamisításnak az volt a czélja, hogy az eredetiben előforduló Bethlen nevű egyént a grófi Bethlen család ősei sorába beszúrja, a mi éppen oly fölösleges, mint belértéke szerint káros kísérlet volt.

A hamisításnak alapjául szolgáló eredeti a következőket mondja: IV. László 1278-ban Bulti Lőrincz fiainak: Dáj falubeli Bató (Bochou), Bencz, Bencze és Bethlennek a Fejérmegyében fekvő Inda nevű földet adja és kiemeli ez alkalommal, hogy Bató 1273-ban a győri vár előtt, midőn az osztrákok ellen harcolt, megsebesült; említi azt is, hogy Lőrincz fiai már IV. Bélának és V. Istvánnak szolgáltak.¹ Dáj helység, melyről magát Bató 1278-ban nevezte, Pest- és Fejérmegye határán feküdt. A nyolezvanas években pedig találjuk, hogy Bethlen, Bencze, Mikotya és egy bizonyos Csák bán a Fejérmegyében feküdt *Csalka* helység urai; 1300 szept. 12-én Mátyás és B. és rokonaik szintén *Csalka* birtokosai.² 1302-ben olvassuk, hogy

¹ Fejér, V. 2. 464.

² Hazai okmánytár VII. 296. Wenzel X. 441. XI 565.

Bethlen fia Olivér, Benez fia Máté, Bencze fia Pál, Bató fia Pál és Csák bán fia Csalkai Domonkos Ratold nb. Domonkos nádor szolgálataiban cseh Venczel király pártján Budán elég gyakran az ellenféllel harezoltak, mely alkalommal Mihály nevű rokonuk az ellenségtől megöletett. Csalkai Máté, Pál, Domonkos és Olivér 1306-ban urukkal, Domonkos nádrorral együttesen bajor Ottó hívei; 1324. jul. 7-én Csák bán fia Domonkos Csalkán lakik, de a vele szereplő és ugyanott lakó Olivér akkor már a „Kápolnai“ nevet viseli; 1329-ben Bethlen fia Olivér comes egyrészről és Csák bán fiának Domonkosnak neje Klára és (Tröttel) Miklós Pozsonymegye főispánja másrészről, a Klára asszony hozományja és hitbére fölött egyezkednek.¹

Mindezekből tehát kitűnik, hogy a fentebbi darabban említett Lőrincz fiai nem koholt személyek ugyan, de, mivel állandóan Pest- és Fejérmegyében tartózkodtak, az erdélyi Bethlen-családdal semmi néven nevezendő összeköttetésben nem álltak.

-16. Wenczel IV. 332.

Kökényes-Rajnald nb. Mikod bán Tordamegyében fekvő Szentmiklósi birtokát 1288-ban az erdélyi püspöknek adományozza. A birtok északi határa „terra nobilium de Zara Seinth vocata“, mely a Kovács-féle névmutatóban szinte „Zara Seinth, terra nobilium“ néven szerepél. De ilyenü helység nem létezik.

A helyes fordítás ez: a Zarai neméseknek Seinth nevű földje. Szind pedig jelenleg Torda-Aranyosmegye szentlászlói járásában fekvő helység és mert az okmány szerint az Aranyos mentén Tordamegyében Koppánddal, Kerekegyházzal és Szentmiklóssal határos, az 1288. évi Seinth-tel azonos. De kik voltak az urai?

Midőn „István Mikod“ bán állítólag 1176-ban (l. f.) szentmiklósi birtokát határoltatja, azt olvassuk, hogy a határos községek sorában Torda, *Koppán-Zynd*, Szent-Mihályfalva is létezik. E „Koppán-Zynd“, bár ninesen az okmányban vesszővel elválasztva s bár az okmánytár névmutatója (370 old.), egynek veszi, két községet jelez, t. i. Koppán(d)t és Szind-et. Miután már most ugyanez okmányban arról is van szó, hogy Szentmiklós szomszéda Járai László, Jára helység pedig szintén Torda-Aranyosmegyében fekszik, kézzelfogható, hogy az 1288. évi okmányban említett nemések nem Zarai, hanem *Járaiak* és hogy ezek Szind legrégibb birtokosainak tekintendők.

17. Fejér VI. I. 163.

E darabban olvassuk, hogy Benedek comes „gerens vices Ladislai Voyouode Transilvani“ Gáldon 1291. máj. 8-án bizonyos

¹ Anjoukori okmánytár I. 42. 118. II. 146. Fejér VIII. 1. 92; Századok, 1889. évi kirándulás, 93.

peres birtokügyben ítélt. E szöveg az erdélyi vajdák sorrendjére nézve a kutatóknak sok zavart okozott, a mennyiben szerinte 1291. máj. 8-án László a vajda, holott egyéb és megbízható kútfőkből kiderül, hogy ugyanazon évben — de előbb és később is — Borsa nb. Rolandot erdélyi vajdának ismerjük. Az egész arra vezetendő vissza, hogy Fejér ez okmányt nemesak hiányosan, de hibásan is közölte. Az Urkundenbuch I. 178. helyesen teszi közzé s abból kiviláglik, hogy Benedek comes nem a vajdát, hanem László nevű erdélyi *alvajdát* helyettesíti, a mit az okmány azzal is erősít, hogy a szövegezés folytában e Lászlót ismételten alvajdának mondja. III. András pedig 1291. aug. 4-én midőn ez okiratot helybehagyja s e Benedeket szintén erdélyi alvajdának nevezi.

Ezekből már most az tűnik ki, hogy Borsa nb. Roland 1291. kezdetétől egészen 1293. nyaráig félbeszakítás nélkül volt az erdélyi vajda, 1291. nyarán pedig László és Benedek vitte az alvajdaságot.

Karácsonyi Jánosnak azon határozott állítása,¹ hogy e László az 1292-ben szereplő Borsa nb. László „volt erdélyi vajdával“ azonos, ninesen bebizonyítva s így csak feltevésnek vehető.

18. Fejér VII. 5. 502.

Az 1292. jul. 29-én Budán tartott országgyűlés Morosini Albertet honosítja. Ez okmánynak csak annyiban véve van erdélyi vonatkozása, a mennyiben az „universitas Siculorum et Saxonum“ is szerepel benne. Keltezése hibás.

Egészen eltekintve attól, hogy III. András 1292-ben fiatal házas ember létretevére jogosítva volt feltételezni, hogy neje Fenenna még számos fiörököst fog szülni s így 1292-ben a dynasztiai érdek még nem tette szükségessé, hogy a Morosini-család esetleges trónutódlásnak az útját egyengesse, azt találjuk, hogy az okmányban nagyszámban felsorolt egyházi s világi országnagyok névsora az 1292. évszámmal nem egyeztethető össze. Például kiemeljük, hogy Háb váczai, Tengerdi Tivadar győri, Bó nb. Mihály zágrábi és Imre nagyváradai püspök 1292-ben püspöki székükön még nem találhatók. A mi a világi országnagyokat illeti, e helyen már pár évvel ezelőtt² kimutattam, hogy azoknak legtöbbször az 1292-ből ismeretesek sorában hiába keresnők, minek következtében azon megezáfolthatatlan eredményre jöttem, hogy az okmány későbbben lett kiállítva; sajnos azonban, hogy akkor egy sajtóhibát átnéztem és hogy az akkor felállított kelet, 1298, engem később is tévútra vezetett, mert nem 1298, hanem 1299. itt az egyedül helyes évszám.

A nélkül, hogy az országnagyok elemzését ismételném, mely az 1299 számot kétségtelenné teszi, legyen itt különösen hangsúlyozva, hogy 1298-ban is tartottak ugyan Budán országgyűlést,

¹ „A magyar nemzetségek“ cz. pályanyertes művének I. köt. 268—269 old.

² Erdélyi Múzeum 1893. évf. 525.

de hogy azon a világi országnagyok és főurak részt nem vettek, miből magától következik, hogy a fennebbi okmányt nem helyezhetjük 1298-ra. Hogy 1299-re teendő, bizonyítja azon okmány, melynek erejével az ez országgyűlésen egybegyűlt egyházi s világi főurak 1299. júl. 17-én a Nagymartoniaknak a röjtököri birtokot meg-erősítik¹ és III. Andrásnak 1299. aug. 3-án kiállított okirata, melylyel a *Domonkosrendiek pesti templomában* tartott országgyűlésen jelen volt egyházi és világi nagykok beleegyezésével a Hontpázmán nb. Marezell fiainak bizonyos birtokot vissza ad²

19. *Hazai okmánytár VIII. 350.*

Ez okirat azt mondja, hogy Miklós fia László, dévai várnagy és Hunyadmegye főispánja Pestesi István és Pestesi Mihály szolgabírákkal 1295. ápr. 19-én tanúsítja, hogy a Bujtur helységben székelő nemesek kérésére nevezett napon a bujturi birtokot ezek között felosztotta. A keltezés helytelen.

Az eredetinek — melynek valódiságához kétség nem fér — keltezése így hangzik: „Anno II. nonagesimo quinto“, úgy hogy az okmánytár kiadója, úgy mint az okmány első közlője³ azt teljes joggal 295-nek olvasta. Hogy mindamellett helytelen, ez azon alapszik, hogy Pestesi István szolgabíró és egyéb, ez okmányban szereplő személyek más és kétségbe vonhatatlan okmányok tanúsága szerint 1390. és 1395-ben szerepelnek, miből tehát következik, hogy fentebbi okiratunk nem 1295., hanem 1395-ben íratott, a mint ezt bővebben és a bizonyítékok kiemelésével a hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat XI. évkönyvének 58—63. oldalain kifejtettem.

20 *Fejér VI. 2. 149.*

Az 1298. jan. 13-án, Monoszló nb. Péter erdélyi püspök és Kökényes-Rajnald nb. Mikod bán között létrejött esere alkalmával kiállított okmányban olvassuk, hogy Mikod bán mint Garáb monostor kegyura, valamikor (Szász) Lóna helységet szerezte. E Garáb meghatározását nem találjuk.

Garáb még jelenleg is Nógrádmegye füleki járásában létező falu és puszta, mely már 1246-ban mint (Katisz nb.) Veczló birtoka fordul elő. 1265-ben Grab-monostor a nógrádmegyei Bärkányban és Szöllösben birtokos; 1327-ben van ugyane tájon az ecclesia Garaab; 1345-ben Ambrus garábi prépost nógrádmegyei birtokos⁴; mindezen

¹ Fejér, VI. 2. 228., melynek eredetijét az országos levéltár (D. L. 2216. szám alatt) őrzi.

² Hazai okmánytár VIII. 445. (a rubrum helytelenül vesz 1291-et).

³ Dr. Súlyom Fekete Ferencz úr a hunyadmegyei tört. és régészeti társulat I. Évkönyvében.

⁴ Anjoukori okmánytár II. 289. IV. 495. Fejér IV. 1. 407. Wenzel XI. 547.

esetekben tehát csak a nógrádmegyei garábi monostorral van dolgunk, melyben a Sz. Hubertról ezímett premontrei apátság székel.

A mellett azt találjuk azonban 1234-ben, hogy a grábi apát Zsadány nb. Ivánkát a Dráva mentén fekvő, a monostor birtokait képező és Ivánkától elfoglalt birtok ügyében bepörlí s utóbbi bebizonyítja, hogy a vitás jószágot a monostor kegyuraitól, Tibald nb. Jakab és Petkótól vétel útján szerezte. Ez ügyben bíraskodik a kalocsai érsek, kinek bírótársai a zengi püspök, a bácsi főesperes, Márton bán és bizonyos András comes.¹ Miután a vitás birtok a Dráva mentén fekszik, a monostor kegyurai a Somogy- és Körösmegyében törzsökös (német eredetű) Tibald nemzetség tagjai és az ügy a kalocsai egyházmegye ítélőszéke előtt tárgyalatik, világos, hogy ez esetben nem a Nógrádmegyében fekvő premontrei apátsággal van dolgunk, a mint ezt az eddigi irodalom egy része tartja; tényleg találjuk is 1269-ben a Tibald nemzetség és Zsadány nb. Benedek (fentebbi Ivánka fiának) somogyegyei birtokai között Garáb-ot is² és így tudjuk, hogy az 1234-ben említett Gráb a Szt.-Margittól nevezett, a kalocsai egyházmegyéhez tartozó benezés apátsággal azonos; ezzel pedig szépen egyezik, hogy a Somogygyal határos Baranyamegyében is birtokos Kőkényes-Rajnald nb. Mikod bán a monostor kegyurai között foglal helyet. Ebből pedig következik, hogy azon garábi monostor, mely valamikor az erdélyi Lóna birtokában volt, csak a Somogy megyében létezett benezés apátság lehetett. Mellekesen akarom kiemelni, hogy e monostor alapítója minden valószínűség szerint Somogy megyének 1093. és 1094. között előforduló főispánja Gráb lehetett. A mi pedig a Gráb-Garáb nevet illeti, nem szabad elfelednünk, hogy a jövevény Tibald (= Theobald) utódait „Grafen“ (= grófok)-nak nevezték, és hogy a gráf-ból épen így képződött Garáb, mint későbbi időben Erdélyben a „Gráf“-ból „Gráf“ vagy magyarosan „Geréb“ lett alkotva.

21. *Történelmi Tár.* 1895. *évf.* 238.

„Püspöki levél-töredék, melynek tartalma szerint János küküllői főesperes és püspöki helyettes birói vizsgálatot tart *Segus* fia János mester ügyében Salamon comes ellen, in quarta puellari, melyben tanúk kihallgatásáról is van szó és *Abama úrnőről*, ki az actornak, *Sejus* fia Jánosnak anyja és Tyl comesnek leánya“. Hátára régi egykorú kéz ráírta: „Expeditoria Salamonis super quartalio Spring, Rouvendorf, Rengerkili, Drasso, Rothkyr, Kyssebes . . esdorf, Demeterpataka, Gyrbó, Vingarkirk, Benzencz, Heningfalua, Kwk, *Kelnek*, Péterfalua“ „pro quondam comite Salamone“. A darab közlője aztán úgy folytatja: „A Bogáthradván nemzetségből eredő János küküllői

¹ Wenzel. VI. 557.

² Csánki II. 607. Fejér. IV. 3. 492. (tévesen Gars.)

főesperes 1308—1322-ig lévén e hivatalban, ezen évek valamelyikére esik ezen okirat“.

Itt több irányban találunk tévedéseket és hibákat.

Igaz ugyan, hogy 1308 tól 1322-ig János székesfejevári prépost és küküllői főesperes volt a királyi alkanczellár, *de ez nem volt az erdélyi püspök helyettese*; azon János nevű küküllői főesperes, kit erdélyi püspöki helyettesnek ismerünk, e minőségben 1376. máj. 5-én fordul elő.¹ A fennebbi dolog lényegére nézve pedig a következőket találjuk: 1. A kolozsmonostori konvent tanúsítja 1374. máj. 7-én, hogy Gegus fia Almakeréki János pörének eldöntését a kalocsai érsekre bízza, pöre az erdélyi püspök és annak helyettese előtt folyt; ellenfelei pedig Kelneki Salomo és ennek rokonai; a per tárgya az, hogy az özanya (protavia) Leen, Chel leánya után őt illető leánynegyed a Kelnekiektől követeli. 2. Egy ugyanazon napon kiállított okmányban tanúsítja e konvent, hogy Gegus fia Almakeréki János az ellen tiltakozik, hogy az erdélyi püspök és helyettese azon pörben, melyet özanyjának, Len, Chel leányának negyede ügyében Kelneki Salamon ellen folytat, döntő ítéletet hozzon.²

Ha már most a fentebbi regesztát ez adatokkal egybevetjük, megezérhetően kitűnik, hogy előbbiben is a Kelnekiek és Almakeréki János között ez utóbbinak özanya után járó leánynegyed végett folyt örökösödési perről van szó. Csakhogy most már tudjuk, hogy bizony nem Segus, hanem az ismert Béty-Gergely nb. Gegus (= Jegus, Gyegös = Gergely) fia Almakeréki Jánossal van dolgunk és Salomo comes nem más, mint Kelneki Salomo. Miután továbbá látjuk, hogy Almakeréki János özanya Lén (a német „Léni“ „Helene“, vagy „Magdalene“ rövidítése) Tyl comesnek a leánya, magától érthető, hogy nem „Abama“ volt a neve; az okmány eredetében „Abava“ (= özanya) áll, a mit a közlő vagy a szedő Abamának olvasott. Mindezekből tehát az is következik, hogy a fentebbi levél keltezése 1374-re esik.

22. Urkundenbuch. I. 232.

Ki van állítva 1306. máj. 20-án és többi közt azt tartalmazza, hogy bizonyos birtokügyben a felek Tamás erdélyi vajda ítélszéke elé idéztessenek.

Miután köztudomású dolog, hogy 1306-ban Kán nb. László az erdélyi vajda, Katisz nb. Szécsényi Tamás pedig csak 1321. nov. 1-je óta ismeretes mint vajda, világos, hogy e keltezés lehetetlen. Meg is találjuk erre nézve az útbaigazítást, a mennyiben az okmánytár ugyan ezen okiratot szözszerinti szövegével, a nélkül, hogy kettejük azonosságát hangsúlyozná, a 476-ik oldalon 1336. máj. 17-iki kelettel közli.

¹ Teleki okmánytár. I. 176.

² Urkundenbuch II. 427. 428.

23. Fejér. VIII. 1. 381.

Károly király, 1310. decz. 8-án „prope Zindam in villa beati Michaelis“ a dési egyházat bizonyos szabadalommal megajándékozta. A királynak e tartózkodási helyét sehol sem találván meghatározva, ezt a következőkben akarjuk megállapítani.

1294-ben tanusítja a vasvári káptalan, hogy Nádasd nb. Péter Zyndafölde nevű birtokát ugyanazon nb. Andrásnak engedte át. E Szindaföldét később e Péter utódainak, a gersei Petők kezén találjuk, és miután Vas megyében egy Pető-Mihályfa is létezik, mely Mihályfalva vagy Sár néven már 1233-ban a Nádasd nemzetség birtokát képezte, könnyen hihetnők, hogy Károly király fentebbi okmányát Vas megyében állította ki. Mindamellett ki kell jelen-tenünk, hogy e feltételezés legszigorúbban visszaautasítandó.

Károly király *ugyanazon napon* (= 1310 decz. 8-án) egy meg nem nevezett helyen okmányt állít ki, melynek erejével Mikod bán fiának Miklósnak egregyi birtokán bizonyos vámszedési jogot adományoz.¹ Miután már most látjuk, hogy Károly egy és ugyanazon napon két erdélyi vonatkozású oklevelet állít ki, majdnem ösztön-szerűleg jutunk arra a gondolatra, hogy akkor Erdélyben tartózkodott és hogy e szerint fennebbi Zindet Erdélyben kellene keres-nünk. De úgy is van!

Már fentebb láttuk, hogy „István Mikod“ bán egy állítólag 1176-ban kiállított okmány értelmében a Tordamegyében fekvő Szent-Miklósnak a birtokosa s hogy e birtokának közvetlen közelében többi között *Szind* és *Szentmihályfalva* helységek voltak. Miután már most tudjuk, hogy Károly 1310. decz. 8-án úgy a dési egyháznak, mint Mikod bán fiának Miklósnak adománylevelet állít ki és Mikod bán családjának egyik birtoka: Szentmiklós, Szind és Szentmihály-falva közvetlen közelében feküdt, megezzáfolthatatlanul be van bizonyítva, hogy *Károly király 1310. decz. 8-án Erdélyben és pedig a Tordamegyében fekvő Szind melletti Szentmihályfalván tartózkodott.*

24. Urkundenbuch. I. 301.

Károly király az egresi apátság birtokait a szebeni szászok oltalmába ajánlja. Az okmány keltezés nélkül Hasznos-ban van ki állítva. Az okmánytár a keltet az 1311 május 21. és 1342. május 10. között eső időre helyezi. Ez nem áll.

Az okmány az áldozó esütörtök után következő napon van kiállítva. Miután pedig tudjuk, hogy Károly király 1304. május 22-én Hasznoson tartózkodott¹ és áldozó esütörtök 1304-ben május 7-ére esett, apodiktikus bizonyossággal mondhatjuk, hogy a fennebbi okmány *1304. május 8-án* lett kiállítva.

¹ Hazai okmánytár. VII. 362.

25. Anjoukori okmánytár. I. 302.

Kán nb. László erdélyi vajda Gergelyfája és Veresegyháza nevű birtokait 1313. máj. 29-én Szépmezővel eleseréli és Szépmező meghatárolásával Nyakas János egurvári várnagyot bizza meg. Az okmánytár (654. old.) ez Egervárt a Vas megyében fekvő Eger-várral azonosnak veszi, másutt egyáltalában sines meghatározva.

Igaz ugyan, hogy Vas megyében akkor egy ilyenű vár tényleg létezett, hogy a Geregye nb. Egervári család is ott virágzott és hogy e megyében most is található Egervár nevű helység, de Kán nb. László vajdának nem voltak Vas megyével összekötetései és felette feltűnő volna, ha az ország legnyugatibb határán lévő vár várnagyát az ország délkeletén fekvő birtoknak meghatárolásával bizzák volna meg.

Az erdélyi káptalan tanúsítja 1356. nov. 25-én, hogy Selyki Holman fiai Egervárpataka nevű birtokukat Sárselyki Keresztélynek eladják. Miután Gergelyfája és Veresegyháza Alsó-Fejér-, Szépmező pedig a vele határos Kis-Küküllő megyében fekszik, világos, hogy a Szépmező és Küküllő között feküdt Egervár (a mint ezt az utóbbi okmány mondja) várnagya 1313-ban Veresegyházát meghatárolhatta. Egervárt azonban már nem találjuk ma e vidéken.

26. Fejér. VIII. 1. 551.

A nagyváradai káptalan 1314. jun. 4-én oly okmányt állít ki, melyben András erdélyi püspök, László erdélyi alvajda és Herepei Marhard fia Demeter szerepelnek. E keltezés helytelen.

Mindenek előtt kiemelendő, hogy 1314-ben nem András, hanem Benedek az erdélyi püspök, Andrást pedig 1322-től 1355-ig találjuk. László alvajdát sem ismerjük 1314-ben, hanem 1343. febr. 9-től 1344. szept. 26-ig, a mivel teljes egyetértésben van, hogy mindaz, a mit Fejér fentebbi okiratában mond, az okirat helyes keltezésével kiadott kivonata szerint³, 1344-ben történt.

27. Fejér. VIII. 1. 564.

Pok nb. Miklós erdélyi vajda megtiltja 1315. szept. 6-án Kán nb. László volt vajda fiai Ryehe és Chaba nevű birtokában lakó jobbágyainak, hogy Béty-Gergely nb. (Bethlen) Jakabnak Babus és Bend nevű birtokait háborgassák. A helység nevek egy része itt el van feledve.

¹ Anjoukori okmánytár. I. 82.

² Anjoukori okmánytár. VI. 518.

³ Beke, az erdélyi káptalan levéltára Gyulafejevárott, 37.

Ryche nevű helység ismeretlen; de nem is ismerhetjük, mert nem létezett. Az Urkundenbuch I. 317. helyesen közli ez okmányt és ott találjuk, hogy nem Ryche az, hanem Wyche, mely még jelenleg is Szolnok-Dobokamegye buzai járásában mint *Vice* (Jica) létezik. Hogy csakis ezt szabad itt értenünk, bizonyítja a következő:

Már fennebb említettük, hogy a belső Szolnokmegyében feküdt bálványosi vár¹ valamikor Kán nb. László vajdájé volt. Hütlensége következtében elvesztette birtokait és így került Bálványosvár Károly király kezébe. Zsigmond király odaadta később Tomaj nb. Gyulai és Losonezi László vajdának, kiről fiára Jánosra szállt. János magvaszakadtával özvegye és anyja átadták a várat nemzetségbeli rokonainak, a Losoncziaknak, kik azonban Zsigmond elleneinek pártját fogták, mire Zsigmond a várat 1406. okt. 16-án Szántói Laeczki Jakab vajdának és fivérének, Dávidnak adományozta. Akkor a következő helységek tartoztak hozzá: Kereleys (ma Kérlés Szolnok-Dobokamegyében; eredetileg kétséggel Kyrle eleison), Szent-Jakab (Szászszejtjakab ugyanott), *Vyche*, Szentmárton, aztán az oláh Mikola, Bozycs (ma Borzás), Czente, Bozkát (már nem létezik), Mohaly, Szentivánfalva (ma Vasas-Szentiván), Kéthely, (ez utóbbiak mind Dobokamegyében), továbbá Füzes (ma Ördöngös-Füzes), Gyerla, Németi (ma Szamosújvár-Németi), Nyires (ma Szásznnyires), Váralja más néven Mária-Csaba, Szentmargita, Asszonyfalva (már nem létezik), Árpástó (az utóbbiak kivétel nélkül belső Szolnokban) és végre a szintén Belső-szolnokban feküdt oláh helységek: Szentbenedek, Báton, Chepteleke (ma Czoptelke), Chwthke (ma Kötke), Szombattelek (ma Erdő-Szombattelke), és Vásárhely (ma Oláh-Vásárhely). 1456—1457-ben ezeken kívül még Boda, Váralját és Csabát pedig mint önálló községeket találjuk.² Mindezekből kiviláglik, hogy fentebbi okmányban csak a szolnokdobokai Vicéről lehet szó, hogy Csabát 1406-ban Mária-Csabának nevezték és Váraljával azonos volt, hogy Bálványos vár 1315-ben még Kán nb. László vajda fiainak birtokát képezte; Váralja pedig a mostani Bálványos-Váralja.

Ez okmányunkban előforduló Bend helység szintén ferdités; ez nem más, mint a Szolnok-Dobokamegye bethleni járásában fekvő *Böd*, mely mellett Babus (= Babucz) mint a Bethlen család őseinek birtoka 1305-ben van fel említve.

¹ Háromszékme gyében is volt egy Bálványos-vár; de ez az Apor család birtokához tartozott.

² Zichy okmánytár IX. 560. skk.